

Журавльова Т.О.

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Нікітерман І.В.студентка 4 курсу напрямку підготовки «Фінанси і кредит»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

У сучасних ринкових умовах господарювання суб'єкти підприємницької діяльності відчують постійну нестачу фінансових ресурсів. Задоволенням потреб фізичних і юридичних осіб у капіталі на ринку кредитування займаються, перш за все, банки, які виконують важливу функцію мобілізації тимчасово вільних грошових ресурсів і перетворюють їх у реальний капітал. У структурі активних операцій банку традиційно найбільшу питому вагу мають кредитні операції. Це пов'язано з об'єктивною властивістю капіталу спрямовуватися у сфери, де найвища норма прибутку.

Теоретичні, методичні, економіко-організаційні питання кредитних операцій банку стали провідними темами досліджень відомих іноземних та вітчизняних вчених-економістів, таких як: Вовчак О.Д.[1], Дьомін О.В. [2], Кіндраціка Л.М., Ковальчук Г.Г., Коваль М.М., Примостка Л.О., Тиркало Р.І., Чорна М.В., Шивоблок З.І. та інші. Однак необхідним є дослідження особливостей кредитних операцій комерційних банків, що і є метою даної роботи.

Питання трактуванні понять "кредит", "позичка", "позику" постійно дискутуються у економічній літературі. Однак громадянськими кодексами проведена чітка грань, розрізняє договір кредиту та договір позички, які мають враховуватися сторонами в договірних засадах. Якщо твердо дотримуватися букви кодексу, то термін "позичка" при банківському кредитуванні застосовуватися неспроможна. Відповідно до юридичної трактуванням позичка характеризується двома найважливішими ознаками – безоплатністю і передачею речей [1].

При цьому слід відзначити на історично сформовані категорії того чи іншої виду. Зокрема у [3], під кредитом розуміється сукупність відносин, що з поворотним наданням ресурсів немає і погашенням що виникають у з цим обставин. Банківський кредит як із його видів представляє сукупність відносин, що виникають у процесі формування банком ресурсів немає і розміщення за умов повернення, терміновості і платності. Цей процес передбачає проведення банком різноманітних операцій як залучення тимчасово вільних від фізичних юридичних осіб, і з їхньої розміщення.

Кредитні операції – взаємини між кредитором і позичальником з надання першим останньому певної суми коштів за умов платності, терміновості і повернення. Банківські кредитні операції поділяються на великі групи: активні, коли банк виступає від імені кредитора, видаючи позички, і пасивні, коли банк

виступає від імені позичальника, залучаючи гроші від клієнтів - і інших банків банк за умов платності, терміновості і повернення [2].

Процес кредитування починається підготовчим етапом, яким є розгляд заявки на отримання кредиту. На наступному етапі вивчаються кредитоспроможність клієнта і оцінка ризику по позичці. Третій етап процесу кредитування складається з підготовки до укладання кредитної угоди. По закінченні роботи по структуризації позички кредитний інспектор банку приступає до переговорів про складання кредитної угоди з клієнтом.

Відповідно до методики НБУ [4] всі кредитні операції класифікуються за ступенем ризику:

«Стандартні» кредитні операції — операції, за якими кредитний ризик незначний і становить 2% чистого кредитного ризику.

«Під контролем» — кредитні операції, за якими кредитний ризик незначний, але може збільшитися внаслідок виникнення несприятливої для позичальника ситуації, і становить 5% чистого кредитного ризику.

«Субстандартні» кредитні операції — операції, за якими кредитний ризик великий, надалі може збільшуватись і становить 20% чистого кредитного ризику, а також є імовірність несвоєчасного погашення заборгованості в повній сумі та у строки, передбачені кредитним договором.

«Сумнівні» кредитні операції — операції, за якими виконання зобов'язань з боку позичальника (контрагента) банку в повній сумі (з урахуванням фінансового стану позичальника та рівня забезпечення) під загрозою, імовірність повного погашення кредитної заборгованості низька і становить 50% чистого кредитного ризику.

«Безнадійні» кредитні операції — операції, імовірність виконання зобов'язань за якими з боку позичальника (контрагента) банку (з урахуванням фінансового стану позичальника та рівня забезпечення) практично відсутня, ризик за такими операціями дорівнює сумі заборгованості за ними.

Важливим етапом процесу кредитування є контроль за своєчасним та повним поверненням позики. Аналіз кредитної діяльності банку передбачає вирішення таких задач [5]:

- 1) визначення ступеня та типу концентрації ризику кредитного портфеля;
- 2) оцінка адекватності кредитного ризику, суми очікуваного прибутку;
- 3) визначення кредитоспроможності позичальника;
- 4) визначення ефективності кредитних операцій.

Однією з найважливіших форм контролю за якістю кредитного портфеля є аудиторська перевірка, результати якої відображуються в спеціальному звіті, що надається керівництву банку. Поряд з оцінкою кредитного портфеля аудитори подають рекомендації щодо поглиблення кредитної роботи, а якщо необхідно, то і зміни методів та форми кредитування, що склалися в банку.

Оскільки кредитні операції комерційних банків є не лише найбільш прибутковими, але й найбільш ризиковими, кожен банк повинен дотримуватися збалансованості між обережністю і ризиковістю в кредитній політиці, враховуючи прямо пропорційну залежність між доходами і ризиками банківських операцій.

При видачі кредитів банки повинні реально, а не формально користуватися головними правилами – принципами кредитування (терміновість, поверненість, платність, забезпеченість, цільове використання). Важливим є раціональний підхід до визначення ступеня дотримання цих принципів по відношенню до кожної кредитної історії. При видачі кредиту банк повинен звернути увагу на репутацію, чесність, порядність клієнта, але особливо вивчити його баланс, що дає можливість оцінити, чи підприємство є ліквідним і чи зможе покрити свої готівкові боргові зобов'язання. Оскільки основною умовою надання кредиту є висока ймовірність його погашення з відповідними процесами, то краще видавати кредит під забезпечення. Ці прості і відомі речі мають виконуватися серйозно.

Таким чином, можна стверджувати, що розвиток економіки країни значною мірою визначається ступенем розвитку банківської системи. Кредитні операції комерційного банку є найбільш прибутковими, з одного боку, та дуже ризиковим, з іншого. Тому банки повинні прагнути знизити кредитні ризики, що виникають разом із проведенням кредитних операцій.

Література:

1. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа: підруч. / О.Д. Вовчак – К.: Знання, 2008. – 564 с.
2. Дьомін О.В. Політика регіонального розвитку в умовах поглиблення ринкових реформ в Україні / О.В. Дьомін // Науковий періодичний журнал «Економіка України». – 2009. - №6. – С.10.
3. Жарковський Є.П. Банківська справа. Підручник / Є.П. Жарковський . – М.: Омега-Л, 2006. – 254 с.
4. Про кредитування: Положення НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.

Журавльова Т. О.

кандидат економічних наук, завідувач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Перевознюк Є.Р.

студент 4 курсу напряму підготовки "Фінанси і кредит"
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Ринок цінних паперів є індикатором фінансово-економічного та політичного стану країни. На ньому відбувається трансформація капіталу між галузями економіки шляхом розміщення та обігу цінних паперів і похідних